

2002 - פרשת סא"ל עומר אל-הייב

מאת:

סגן נדב קורנבלום, תובע צבאי, פרקליטות צפון וח"י, התביעה הצבאית

סא"ל בתאל ארז-לוינסקי, פרקליטת צפון וח"י, התביעה הצבאית

בחורף שנת 2002 נעצר רכב בצפון הארץ, שנסע לכיוון בית-זרזיר. הרכב נבדק בדיקה שגרתיית, בה עלה כי נמצא בו חומר שנחשד כסם מסוכן. מחקירה שנערכה, נמצא כי קיים קשר בין הנוכחים ברכב לבין סא"ל עומר אל-הייב, קצין בכיר אשר שירת בעיקר ביחידת הגששים בגבול הצפון, ובתפקידו האחרון היה אחראי על ריכוז ועידוד גיוסם של בני העדה הבדואית לצה"ל. בתיק נפתחה חקירה פלילית, אשר לימים תתגלה כאחת מפרשות הריגול החמורות ביותר בתולדות מדינת ישראל.

רקע עובדתי

במאי 2000 נסוג צה"ל מרצועת הביטחון בדרום לבנון, בה שהה משך כ-15 שנים. הנסיגה הייתה חד צדדית ובגבול הצפוני נותרה מתיחות רבה, לאחר כמעט עשרים שנות נוכחות בשטח לבנון. מתיחות זו, הובילה לימים, בשנת 2006, לפרוץ מלחמת לבנון השנייה. בנוסף, בין השנים 2000 - 2005, התרחשה האינתיפאדה השנייה. בעיצומה של תקופה ביטחונית מורכבת זו, התנהל בבית-1;הדין הצבאי המיוחד משפטו של הקצין הבכיר סא"ל עומר אל-הייב.

נסיגת צה"ל מרצועת הביטחון, לצד הימלטותם של אנשי צד"ל ואי-התפרסות צבא לבנון באזור, הובילו להשתלטות ארגון חיזבאללה ברחבי דרום לבנון. אחת מדרכיו של הארגון לבסס את יכולותיו, הייתה באמצעות מתן אישור להפעלת רשתות של סחר בסמים מסוכנים מלבנון לתוך ישראל, תמורת קבלת מודיעין על אודות כוחות הביטחון הישראליים. מוקד ידוע לפעולות מהסוג הזה היה הכפר עיג'ר, אשר לאחר הנסיגה מרצועת הביטחון נקבע כי גבול ישראל-לבנון יעבור במרכזו. כך למשל, במהלך שנת 2011 כמה מתושבי הכפר, המרכזי בהם סעד קהמוז, נחשדו במסירת מידע מודיעיני לאנשי חיזבאללה בתמורה לסיוע בהברחת כמות רבה של סמים מסוכנים לתחומי ישראל.

הפרשה בה אנו עוסקים דומה במידה רבה. במחצית הראשונה של שנת 2002, נרקם בין קצין צה"ל סא"ל אל-הייב לבין אזרח לבנוני קשר להבריה סמים מסוכנים מלבנון, במסגרתו הועברו ארבעה קילוגרמים של סם מסוכן מסוג חשיש. עם הסם המסוכן הגיע מסמך מאת פעיל מטעם ארגון חיזבאללה, במסגרתו התבקש סא"ל אל-הייב להעביר לארגון ידיעות ביטחוניות סודיות. בהמשך, הועבר משלוח נוסף של 25 קילוגרמים של סם מסוכן מסוג חשיש, וסא"ל אל-הייב צירף לתמורה הכספית עבור הסם המסוכן תשובה חלקית לבקשה. משלוחים ובקשות נוספות הועברו באופן דומה עד אשר היחסים בין סא"ל אל-הייב לבין הפעיל מטעם ארגון חיזבאללה נותקו. לאחר מכן, נפתח ערוץ אחר לייבוא הסמים המסוכנים, והועברו כשבעה קילוגרמים של סם מסוכן מסוג הרואין וכתשעה קילוגרמים של סם מסוכן מסוג חשיש מלבנון.

בספטמבר 2002 נעצר סא"ל אל-הייב בחשד למעורבות בעבירות חמורות נגד ביטחון המדינה ובעבירות סמים. בתום החקירה, הוגש נגדו כתב אישום חמור לבית-הדין הצבאי המיוחד, והתיק בעניינו טופל על ידי התובעת הצבאית הראשית דאז, אלי"ם עינת רון. כמו כן, הוגשו כתבי אישום לבית-המשפט המחוזי במחוז שיפוט צפון נגד אזרחים שהיו אף הם מעורבים בפרשה.

אישום: סא"ל עומר אל-הייב ריגל לחיזבאללה

לפי כתב האישום שהוגש נגד אל-הייב, המייחס לו בגידה, הוא שוחח עשרות פעמים עם איש החיזבאללה, כאשר חלק מהשיחות הוקלטו. בנוסף, הוא העביר בשלוש הזדמנויות ידיעות סודיות. אל-הייב: "מדובר במשפט דרייפוס, זה בלון שיתפוצץ". סניגורו: כתב האישום מכיל סתירות

פליקס פריש עדכון אחרון: 24.10.02, 17:08

כותרת כתבה בקשר לפרשה מאתר ynet, 24 באוקטובר 2002

ההליך המשפטי

בתיק עלו מספר סוגיות משפטיות מורכבות. שתיים מהמרכזיות שבהן היו הצורך באישור בכתב של היועץ המשפטי לממשלה לשם הגשת כתב האישום, והשפעת הלכת "קינזי" על ניהול המשפט.

במשפט של סא"ל אל-הייב, נטענה על ידי באי-כוחו טענת-סף לפיה, בית-הדין הצבאי המיוחד נעדר סמכות לדון בחלק מפרטי האישום, אשר ייחסו לו עבירות ביטחוניות, מכיוון שלא התקבל אישור כתוב מאת היועץ המשפטי לממשלה להגשת כתב האישום, בהתאם להוראה הרלוונטית בחוק העונשין. טיעוני הצדדים נשמעו בהרחבה בפני בית-הדין המיוחד. בכללם, הובאו בפני הרכב בית-הדין אסמכתאות משפטיות ובסופו של יום מצא בית-הדין המיוחד לדחות את טענת-הסף. רוב השופטים קיבלו את עמדת התביעה מבלי להכריע בסוגיה העקרונית, בין השאר משום שכתב האישום הוגש בידעית היועץ המשפטי לממשלה.

הסוגיה השנייה הינה השפעת הלכת "קינזי" על ניהול המשפט. על פי הלכה זו, אשר נקבעה על ידי בית-המשפט העליון והייתה נהוגה במשך עשרות שנים, לא ניתן היה להעיד נאשם במשפטו של שותפו לעבירה (כאשר הוגשו שני כתבי אישום נפרדים) כעד מטעם התביעה, עד אשר יסתיים משפטו שלו. זאת, מחשש שיעיד עדות שקר כדי להפיל את חברו ויוציא עצמו נקי. הלכה זו, בין השאר, עמדה ביסוד מספר בקשות אשר הוגשו לבית-הדין הצבאי לערעורים להארכת מעצרו של סא"ל אל-הייב, לאחר תשעת חודשי המעצר הראשוניים. זאת, מכיוון שמשפטם של שניים מהמעורבים המרכזיים בפרשה, אשר עניינם נדון בבית-המשפט המחוזי בנצרת, נוהל משך זמן רב. שני נאשמים אלה נמנו עם רשימת עדי התביעה בעניינו של סא"ל אל-הייב, ולא ניתן היה להעיד אותם בפני בית-הדין הצבאי המיוחד עד אשר משפטם הסתיים. הלכה למעשה, סא"ל אל-הייב שהה במעצר סגור במשך מספר שנים עד למתן הכרעת הדין בעניינו בשנת 2006. באותה שנה, בוטלה על ידי בית-המשפט העליון הלכת קינזי, ונקבעה הלכה חדשה, לפיה רק בנסיבות חריגות וקיצוניות רשאי יהיה בית-המשפט להמתין עד סיום משפטו הנפרד של עד, קודם שימסור את עדותו נגד נאשם אחר באותו מעשה.

בתום משפטו הורשע סא"ל אל-הייב על ידי בית-הדין הצבאי המיוחד בעבירות של ייבוא סמים מסוכנים וקיום מגע עם סוכן חוץ. בדעת רוב הורשע סא"ל אל-הייב גם בעבירה שעניינה ריגול לפי סעיף 113(ג) לחוק העונשין. הוא זוכה מחמת הספק מעבירת הבגידה ומעבירה נוספת של ייבוא סם מסוכן. בית-הדין המיוחד גזר על סא"ל אל-הייב 15 שנות מאסר בפועל, מאסר על תנאי וגירוש מהצבא.

ההגנה ערערה על פסק הדין, גם כלפי ההרשעה וגם כלפי העונש שהוטל על אל-הייב.

בעקבות הערות בית-הדין הצבאי לערעורים, בוטלה הרשעתו של סא"ל אל-הייב בחלופה המחמירה של עבירת הריגול, ונקבע כי הוא ביצע את מעשהו ללא כוונה לפגוע בביטחון המדינה.

אשר לעונש שהוטל בגזר-הדין, בית-הדין הצבאי לערעורים התחשב בתרומתו של סא"ל אל-הייב לצבא, ובכך שבמהלך שירותו, וטרם ביצע המעשים נושא כתב האישום, נפצע באורח קשה בראשו במהלך מרדף אחר מחבלים. על כן, עונש המאסר בפועל שהוטל עליו הוקל והועמד על עשר שנים.

חשיבות הפרשה

משפטו של סא"ל אל-הייב היה מהחמורים שנדונו במערכת השיפוט הצבאית. הנאשם, קצין בכיר, אשר התקדם בסולם הדרגות ונחשף למידע רגיש ומסווג במסגרת תפקידו, מעל באמון שניתן בו, באופן שלא היה כדוגמתו. לא בלבד, שהשתתף ביבוא סמים מסוכנים בכמות גדולה ממדינת אויב, אלא שעשה כן תוך העברת מידע בעל חשיבות צבאית לארגון חזבאללה, ששם לו למטרה להשמיד את מדינת ישראל.

שילוב זה, בין עבירות פליליות לבין עבירות ביטחוניות חמורות, אשר בוצעו על ידי לא אחר מאיש צבא נושא דרגת קצונה בכירה, מלמד על חשיבותה הציבורית והצבאית המשמעותית.

מדוע בחרנו בנושא?

החשיפה לפרשה פגשה את שנינו, בהיותנו באותו שלב של התפתחות מקצועית ואישית בפרקליטות הצבאית. כתובעת צעירה (כיום פרקליטה צבאית), התוודעתי לפרטי הפרשה בתחילת דרכי בתביעה הצבאית הראשית. ההליך היה אז בלב השיח הציבורי, ולמדתי רבות מהאופן שבו התובעת הצבאית הראשית, דאז, אלי"ם רון, ניהלה את המשפט על שלביו. לימים, הופעתי כנציגת הפצ"ר בוועדה לעיון בעונש בעניינו של סא"ל אל-הייב. הוועדה לעיון בעונש היא גוף מעין-שיפוטי שהוקם מכוח חוק השיפוט הצבאי, אשר תפקידו לעיין בעונשי מאסר שהוטלו על ידי בתי-הדין הצבאיים ולשקול אם יש מקום להמתיקם או להחליפם.

כסגן צעיר בתביעה הצבאית, המתגורר בסמוך לגבול הצפוני, מצאתי בעניין חשיבות, החורגת מגבולות המשפט. כתובע צבאי אני נתקל במקרים רבים בהם חיילים פועלים לכאורה בניגוד לחוק. עם זאת, עבירות בעלות אופי ביטחוני, דומות בחומרתן לעבירות שיוחסו במשפטו של סא"ל אל-הייב, חריגות ככלל. על כן שמחתי על שנפלה בחלקי ההזדמנות להעמיק בפרטי הפרשה המרתקת, אשר רבים מפרטיה אינם מותרים בפרסום. על כך אוסיף, כי לימוד הפרשה, על שלל הסוגיות המשפטיות, הערכיות והציבוריות המגולמות בה, בליווי מפקדתי, חשפה בפניי עולם שלם שלא הכרתי קודם לכן והרחיבה את ידיעותיי.

להרחבה בנושא, ראו את המקורות הבאים :

- תפ"ח (תל אביב יפו) 1055/01 **מדינת ישראל נ' יצחק יעקב** (פורסם בנבו, מאי 2002);
- ע"פ 23/62 **אהרון כהן נ. היועץ המשפטי לממשלה** (פורסם בנבו, ספטמבר 1962);
- ע"פ 6/80 **חסבלה נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, ספטמבר 1980);
- ע"פ 401/83 **אלקעייל, ואח' נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, פברואר 1984);
- בג"ץ 11339/05 **מדינת ישראל נ' בית-המשפט המחוזי בבאר שבע** (פורסם בנבו, אוקטובר 2016);
- היסטוריה תשפוט - 70 שנות שפיטה צבאית (2019);
- הנחיות היועמ"ש - הנחיה מס' 4.1004, אישור מוקדם להגשת כתב אישום;
- סעיף 12 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982;
- חוק העונשין, תשל"ז-1977;
- סעיף 243ב(א) לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955;
- ביטול "הלכו קינזי" - ברכה לבטלה, מאת עו"ד טומי נדשי;
- כתבה בנושא כתב האישום של סא"ל אל-הייב באתר ynet (קישור: <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-2201273,00.html>);
- כתובה בנושא הרשעת סא"ל אל-הייב באתר ynet (קישור: <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3243526,00.html>);
- כתבה בנושא שחרור סא"ל אל-הייב באתר ynet (קישור: <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4214460,00.html>);
- כתבה בנושא כפר רגיר באתר ynet (קישור: <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3313488,00.html>);
- כתבה בנושא חשד שהועבר מידע מודיעני לחיזבאללה תמורת סיוע בהברחת חשיש באתר haaretz, (קישור: <https://www.haaretz.co.il/misc/1.865715>).